

Megjelenik hetenkint háromszor a. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre	10 ft. o. 6.
Félévre	5 " 50 kr.
Évnyegyedre	3 " "
Egy óra	1 " "

Szerkesztői szállás:

belső tordátcza 122. szám.

Kiadó hivatal:

középutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:

öt hasábas garmond sorért 1-szor 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelik Alajomál (Wollzeile 22.)
Haasenstein és Vogler (Neuer Markt 11. szám.)
Pesten: Zeisler M. (Király utca 60. sz.)

Nyitott cikkeket

sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez küldendő.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

Előfizetési felhívás

a

„K. KÖZLÖNY“

1870-ki XV-dik évfolyamára.

ELŐFIZETÉSI DÍJ:

Egész évre	10 ft. o. 6.
Félévre	5 " 50 kr.
Évnyegyedre	3 " "
Egy óra	1 " "

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutcai könyvkereskedésébe) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Eredeti távsürgöny.

Pest, június 9. — Gróf Batthyány Lajos első miniszterelnök temetése legalább százezer ember jelenlétében, mindamellett páratlan rendben, a megható ünnepély komolyságához illő méltósággal ment véghez. Az ország minden vidéke, lakosainak minden osztálya képviselve volt. Andrássy gróf és a miniszterek jelen voltak. Az óriási tömeg fényesen bizonyította, mikép valódi mély gyászt síri csend tolmácsolt, és példás magatartása által: hogy megérett a szabadságra.

A buni szerencsétlen vízkárosultak részére adakoztak:

Gróf Mikó Imre ö nméltósága 100 forint o. é., Pejelle Ottó beküldött Dézsről hozzáuk 5 forintot o. é.

Pest, június 7. 1870.

(r. l.) Hosszas, nem szándékos hallgatás után ismét tollat fogok, és a sors úgy akarta, hogy mindjárt bevezetésként legyen nagyon érdekes tárgyam, melyről irhassak.

Olvasóm talán még méltóztatnak emlékezni, hányszor kiemeltem az ellenzék azon tendenciáját, hogy az országgyűlési többségben — egész makacssággal — igyekezett mindig szakadást feltüntetni és elbitetni az országgal, mikép e szakadás csakugyan létezik, mikor annak még csak legkisebb nyoma sem mutatkozott.

Ez nem volt egyéb, manővernél.
A politika természetében fekszik, hogy az ember nem igen örömet tartozik oly párthoz, a mely oszlo, bomló félben van, mert hisz az olyan párt elvesztette lábait alól az alapot; — tehát a szakadásról oly makacs előszeretettel terjesztett hírek oda voltak irányozva, hogy a jobboldalt gyöngének tüntessék fel, melyhez ne legyen kedve tartozni senkinek, azt remélvén: mikép e cselkötvetkezésként majd sorban desertálnak a jobboldaliakat és seregeseitől ácsapnak — országgszerke — a baloldallalhoz.

A remény — a következtetések után itélve — hiu volt, — füstbe ment; a Deák párt megtanulta kőve binni a komának, ennél fogva nem hitte a szakadásról colportált híreket sem, s nem hogy megfogott volna az országban, sőt gyarapodott.

Ez persze nem volt az oppositio inyére, — tehát más, új taktikához kellett folyamodnia.

Meg is tette és most már nem is azt szeretné elbitetni, hogy a Deák pártban, hanem hogy magában a miniszterium kebelében létezik szakadás, mert a miniszterek nemcsak nem támogatják egymást, sőt egyik egyik a másikra agyarkodik, ez ellene fordítanak s a cél sem kisebb, sem nagyobb, mint megbuktatni egymást.

Az „Ellenőr“ pünköszt-vasárnap szama legalább azt írta, miszerint az igazságügyminiszter gróf Andrássy Gyula háta mögött conspirál a mostani ellenzék néhány tagjával, kikkel titkos gyűléseket tervez, új oppositiot akar alakítani, s elárulni a miniszteriumot, melyhez tartozik.

Képzeltetik önök, hogy itt e nagyszerű hírek még azok sem voltak hajlandók legkisebb hitelt is adni, a kik különben könnyen hívők és így competens körökben legfőbb is jóízűt nevetek fölötté.

Horváth Boldizsárt sokkal jobban ismeri az ország, semhogy ily conspiratióra képesnek tartaná.

Azonban jól mondják, hogy a falevél nem mozog szél nélkül; itt is van valami a dologban, melyből ama sensationális hír eredt, csak hogy egészen megfordítva.

A szakadás ugyanis tényleg létezik, de nem a jobb, hanem a baloldal soraiiban, a hol már bele-

fáradtak Tisza Kálmán negatív politikájába és az államjogi oppositiot, valamint a bihari programot abban szeretnék hagyni.

Azon baloldali képviselő, a ki e mozgalom élén áll és Tisza ellen fellépni készül, vagy a párt kebelében már fel is lépett, Jókai. *)

Koszorus regényírónk körülbelül két hét előtt meglátogatta Horváth Boldizsárt s közölte vele szándékát. Az igazságügyminiszter nem mulasztotta el örömet kifejezni a terv fölött, mert hiszen ő már a felirati viták alkalmával azt lobbantotta szemére az ellenzéknek, mikép ez helytelen demarcationális vonalt húzott a pártok közé, ezáltal a homogen elemek összekötését gátolja, s egy nagy szabadelvű párt alakulását ha nem teszi is lehetlenné, mindenesetre nehezíti.

E párbeszéd alkalmával azonban egy szó sem mondatott arról, mikép az Andrássy miniszteriumot meg kell buktatni, sőt ellenkezőleg, Horváth Boldizsár a miniszterelnök személyét providentialisanak s olyannak tünette fel, a mely a magyar miniszterium vezetésére még sok ideig nélkülözhetlenül szükséges.

Ez a valódi tényállás, — ebből vert fel az „E.“ oly nagy port.

Egyébiránt az ellenzék intentiója világos.

A Tisza-törvény, a mely zokon veszi a csaknem biztos kilátásba helyezett és már-már küszöbön álló vereségeket, az ellene intézett mozgalmak jelentőségét akasza csökkenteni az által, hogy azt hirsztelteti: miszerint Horváth Boldizsár az ellenzék képviselőivel gr. Andrássy Gyula ellen conspirál.

Pedig ha az igazságügyminiszter s a feen megnevezett ellenzék képviselő között lefolyt beszélgetést „conspiratio“ nak nevezzük, akkor ezen conspiratio nem annyira a miniszterelnök, mint Tisza Kálmán ellen szövetség.

Mintán a dolog ekként nyilvánosságra hozott, feszült kíváncsisággal várják és méltán: mit mord majd hozzá Jókai?

Kolozsvár, június 10. 1870.

© Nem ismerünk kellemetlenebb érzést a csalódásnál.

Mikor az ember bizton számít valamire, minek hasznos, sőt sürgős voltáról lelke mélyéig meg van győződve — kivált, ha meg is ígérték, hogy a mit óhajtat, azt kétségen kívül megkapja, de még a teljesülés határ-idejét is kitűzték — ez a határidő azonban oly közel jár már, hogy a kezével is elérheti, a nélkül, hogy az óhajtat teljesülésének, az ígért adomány megérkezésének bármilyen csekély nyoma mutatkoznék; az ily csalódás kétszeresen fáj, sőt bosszant.

Mennyire fokozódik még e keserűség, midőn nem is valamely egyes halandó magán óhajtat, hanem egy egész országgrész, egy nemzet közkíváncsaljának teljesítése, egy rég és pedig sajnosan érzett országos köz-szükség kielégítése forog fenn. . . .

A Kolozsvárt felállítandó tudom. egyetem jövő október elsejére kilátásba helyezett megnyitására oly bizonyossággal számítottunk, hogy már a megnyitás mimódoni megünnepléséről kezdtünk tanakodni. Ha valaki pár hó előtt azt merete volna állítani, hogy ez intézetnek októberre váró megnyitásától semmi sem lesz, vagy legalább június közepén e megnyitásnak még semmi legkisebb előjele sem fog mutatkozni, azt bizonyára megtagadtuk, mi több: legujabb római módon irlalmatlanul kiátkoztuk volna.

Pedig a következmény az akkor már nyilvánult pessimismusnak, hogy ne mondjuk, a kárörömnök ad igazat.

A sz. kereszturi férfi tanító-képezde tanári állomásaira ki van hirdetve a pályázat, a mi ezen intézetnek októberben leendő megnyitására bizton hagy következtetni; de minél kedvezőbb előjel ez a sz. kereszturi képezde megnyitására nézve, annál inkább látszik bizonyítani azt, hogy a kolozsvári egyetem a jövő októberben csakugyan nem jó létre.

A vasutat is illetéknépen ígértették az illető vállalkozók, elsőbbsen január elsejére, aztán március, május, június elejére, míg végre most azzal biztatnak, hogy július folytán csakugyan hozzá jutunk.

*) Jókai a „Hon“ 129-dik számában kijelenti, hogy pártalakításra nem gondol, ő nyíltan sürgőtte szabadelvű reformokra a minisztereket s tenni fogja ezután is.

Szerk.

Talán az egyetemnek is van Sztánája, Egerese? Akadályozó elemi csapásai, számitásaiiban csalatkozó mérnökei stb.

A kolozsvári egyetem felállításáról szóló törvényjavaslat hónapok óta készen van, ott fekszik a képviselőház asztalán, s várja a letárgyalást és szentesítést, hogy megtestesülhessen s megnyissa Erdély fiainak a tért a magasabb tudományokban való kiképződésre. Megbízható forrásból vett tudósítás szerint b. Eötvös már a tanári kinevezési okmányokat is készen tartja.

A cultusminisztert e szerint vád nem érheti, nem fér rá a Fabius cunctatori cím, hanem annál nagyobb Fabiusok az ellenzék tisztelt vezérferfiai, kik annyira elfoglaltják szözünnikkel az országgyűlés minden idejét, hogy egy maroknyi tér sem nyílik az elintézésre váró tömördek törvényhozási munkálatok tárgyalására.

Az ellenzéki urakat ám boldogítsa abbeli hitök, ha úgy vélik a nemzetet boldogíthatni, hogy legbuzgóbb óhajtatásainak teljesülését, legsürgősebb szükségének kielégítését késleltetik, akadályozzák; de minket nem nyugtat meg az a vigasztalás, hogy ha a nevezett egyetemet jövő októberre meg nem kapjuk, majd megkapjuk ahhoz egy évre.

Igaz, hogy csak egy év, egy nemzedék vesztesége forog fenn, de mi ez egy évet, ez egy nemzedék érdekét elég fontosnak tartjuk arra, hogy azzal az igen szép és tiszteletteljes kérelemmel járuljunk a t. el-leuzékhez, engedjenek csak 24 órai rést a nevezett törvényjavaslat tárgyalására.

Az áldozat bizonyára nagy, melyre a tulsó oldali hazafiakat e szerint felkérjük, kivált most, midőn utolsó védbástyájok, a mindenható megye védelme veszi igénybe minden gondjukat, munkásságukat; de tán szabad lesz remélnünk: hogy ezt a kis áldozatot mégis meghozzák Erdély s az összes nemzeti közművelődés érdekének.

Horn és Jókai.

III.

(Brrr.) Az „Ungar. Lloyd“ így ír a baloldali kör véleményéről (a köztörvényhatóságok és községek rendezése tárgyában), melyet a „Reform“ malitja, „irályi gyarlóságai“ ról gyanit Tisza Kálmán szerkesztményének lenni.

Tiszát az általa jelzett irányban bajosan követhetné az országgyűlés, mert az ő soi disant javaslatai az állam és az egyes honpolgár jogait a megye számára kobozzák el. („Tágas kapu az és széles út, a mely veszedelemre viszen és — vannak, kik azon járnak.“ Máté 7, 13.)

A megyének az állammal szemben oly tulsúlyt ad, milyennel bírtak Franciaországban, a Capetingek korában a Majordomusok; az állambatalom a névvel maradna, a közkormányzatot a municipiumok vinnék. Törvénytelennek látszó min. rendeletek ellen kétszer is felirhatna a megye, s utoljára is egy államtvényszék döntene, e kérdésben; így azután leg többnyire feliratokkal töltenék a megyék az időt, s teljesen megszab basztanak a közkormányzatot. A zavar meg lenne, de mi lenne a haszna? Ha netalán törvénytelen rendelet adatnék ki a miniszterium által — írja az „Ung. Lloyd“ — a felirással egy időben interpellálni lehet az illető szakminisztert, s ha a ház a megye nézetét osztaná, vagy vissza kelene a rendeletet vennie a miniszteriumnak, vagy lemondani: nem lehet felelőssé tenni a miniszteriumot az állam közigazgatásáért, s egyúttal elvenni tőle minden eszközt, melyek annak vezetésére szükségesek.

Tisza K. javaslata az egyes állampolgár jogait is a megye asztalára kívánná odadobni, bár a megye bir elég hatalommal saját jogai megvédésére, míg az egyes polgár önmagára lenne utalva, s így viszácsok ellen sok esetben csak a képviselőháznál kereshetne orvoslát. Tisza szerkezte még ezt is illusztrinná tenné; mert a megye sérelmi fölterjesztéseinek elsősegét kíván az országgyűlésnek adatni, s minután ezek egy bizottsághoz lennének útastandók, állana e bizottság bármily számos tagokból, a megyék úgy elhalmozának, hogy egyesek kérvényeinek tárgyalására soha se jutna ideje: szóval, vagy a törvényhozas tevékenysége lenne megszabva a megyei sérelmi feliratok tárgyalásával, — vagy semmi gondot sem lehetne fordítania az egyesek kérvényeinek el-látására.

A főispánt Tisza javaslata örökös jelentővé,

élő újsággá akarná tenni, ki a végrehajtásra semmit sem folytatna be; mintsem ily alakban létezzék, okosabb lesz vala e hivatal megszüntetését javasolni, mert a fennjelzett reporteri hivatásnak ma jobban megfelelnek a lapok és távirtd.

Végül utal Tisza 1865 ben megjelent „Parlamentari felelős kormány és megyei rendszer“ című röpiratának 36. és 37. lapjaira, hol a kormány és megye közt létező viszonyról így nyilatkozott: „nemcsak rendszeres elvtusában, de valódi ellenségeskedésben álltak egymással“ — minek az lett az eredménye:

„hogy a valóban törvényellenes rendeletek legtöbbnyire keresztül erőszakoltattak, míg oly rendeletek, melyek a törvény határai között a közjóra céloztak, számtalan szor teljesítetlenül maradtak.“

Ezért az „Ung. Lloyd“ jónak látná, ha Tisza figyelmeztetné pártfeleit, gazdálkodjanak a régi megye dicsergetésével; továbbá úgy vélekedik, hogy ha T. javaslatai elfogadtatnának, 1870. után megújulna ama viszony, melyet T. oly találóan ítél el 1865-ki röpiratában.

A „Pest. Lloyd“ nyíltan kimondja, hogy ha a baloldaliak „jobb“ javaslatot adnak elé, ő mellette állott volna; fájdalom! de nem teheti. Azt várta, hogy nem a tulságos központosítás ellen fognak fellépni, hanem demokratább módosításokat ajánlanak; azonban a centralisatio helyére az oligarchiát akarná T. javaslata betiltetni. E javaslat a közbatalom egész összegét a megye részére követeli; csak kegyelemmorzsákat hagy az államnak, úgy, hogy azt lehet kérdezni: miért nem javasolja a belügyminiszterium eltörlését: „Mire valók lennének a pénzbeli áldozatok a miniszterium fenntartására, mely tehetlen s egy kormány valóóságos torzképe“ lenne — így kiált fel a „Pest. Lloyd.“

A baloldali javaslat az egész közigazgatási jogkört a megyék számára igényli. Választatni kívánja a bizottság tagjait, de a választhatóság minősítvényéről hallgat; így megszorítani akarván a passzív választóinot sokkal demokratelenebb, mint a jobboldali javaslat: érdemes egyéneket zárna ki, s a tömeggel vakon választatna. A főispáni hatalmat egyszerűen eltörlti: láthat, hallhat mindent, után nézhet és kérdőzösködbetlik, de ha igaztalanságot, visszaélést észlel. semmit sem segíthet; kérhet, tanácsolhat, de nem parancsolhat; szóval: a főispán politikai nulla, a megyebáz fölülséges czirádaja, míg a megye tágas hatalmi körében souverain.

A főispánnál még csak a belügyér lenne, T. javaslata szerint, tehetlenebb; mindig egy véleményen kellene lennie a megye-bizottmánynyal (80 félével). Ha valamelyik tisztviselő botlott vizsgálatot rendelhet, ha a bizottság is úgy akarja; ha valamit rendelt, kétszer felir a megye ellene, mert ha a miniszter az első felirat után végrehajtást sürget, még két rendkívüli gyűlést kell tartani, két jegyzéket cserélne megye és miniszter közt, s minután ezzel havak teltek el, a miniszter rendelet nem hajtatik végre, hanem az államtvényszék ítélete alá bocsáttatik; és ha ez a végrehajtás mellett dönt, akkor is csak úgy lép a rendelet életbe, ha a megye akarja, mert a belügyérnek nincs hatalma őt arra reászorítani.

A jó közigazgatásról úgy akar a bal-javaslat gondoskodni, hogy minden 3 évben tisztújítást rendezne; a választás úgy esnék meg, hogy legelőbb is egy 10—20 tagu kijelölő-bizottságot választanának s ez jelölne ki mindenik állomásra 4—4-et. Már ha a kijelölők oly tagok lennének, kik hivatalra nem vágnak, gondoskodnának ifjabb rokonairól, kegyeltjeikről.

A tisztviselőikar számát, minőségét, fizetését is a megye határozná meg, az államnak ehez semmi szava. Az adókat és pótlékokat a megye hajtáná be, előbb saját szükségleteit vonná le, az államnak csak az jutna, a mi marad; saját költségei fedezésére pótdát vetne ki, minden felsőbb helybehagyás nélkül. Az adók soha sem lennének behajtva a maga idejében, s így az államkormányzat mind untalan fennakadna.

Ez a baloldali javaslat ideálja a parlamentari felelős kormány és autonom megye közti viszony rendezéséről; a község és állampolgár jogának biztosításáról nem is gondoskodik, a megye mindenhatósága ellen nincs oltalom. E szerint tehát lenne

fenn: egy alélt, a nevétségesig nullificált kormány, — alant: a megyék kegyelmére bizott községek,

közül: egy korcszöttött — a megye, mely nem állam, de nem is valóítja a helyi önkormányzatot.

Ilyen államot képzelt magának a baloldal!

Nem centralisatio, nem is decentralisatio, sem egyesített erő, sem helyi szabadság, nem aristocrácia, nem is democratia, hanem egy jellegtelen, leírhatatlan vegyülék mindezek megsemmisítésének és ezt nevezik a kormányi javaslat „jobbbitmányának”. E szerint „még a rozsát is inkább szeretnők, mint az ily úton jobbítottat.”

Mint látjuk, a két „Lloyd” e nagy tekintélyt, német nyelvű lapok nem igen bizelgően nyilatkoznak a baloldali véleményről. Lássuk a magyar lapok nyilatkozatait.

A „Pesti Napló” fájdalomszülöttnek nevezi. Az ellenzék érezte, hogy a kormány javaslata, legmerészebb várákózsait is túlhaladja. Mert nemcsak hogy „nem törli el a megyét, hanem meghagyja összes régi jogait;” az állami közigazgatást szilárd alapra fekteti, az önkormányzatnak tág tét nyit, s a birtok és intelligenciának befolyását biztosítja. Ezzel szemben bajos volt ellenzéki állást elfoglalni, mivel „ezúttal nemcsak kritizálni, tagadni, rontani — de építeni” is kell, a pozitív alkotás pedig a balközépnek nem kedvenc foglalatossága.

A baljavaslat a legfontosabb kérdések és részletek körül „semmitmondó általános-ságban mozog;” azok senkit se tájékoztatnak. Elmondja, hogy a m. bizottság minden tagját választani kell, de a qualificatiót nem állapítja meg; elhallgatja, hogy a passiv választási jogot, nagy censusal akarná megszorítani; elveti „vitélz” a virilis szavazatot, de nem meri bevallani, hogy 50—100 fős censust óhajt. Az 1848. XXIII. t.-cz. hiányait, a városok szervezését illetőleg pótlándónak véli, de a miként-ről bőlesen hallgat. A felirati jogból származható összeültközségek elintézésére államtörvényeket javall, de azt sem mondja meg, kik választanak annak tagjait. Tehát „szántszándékos általános-ságokkal, elburkolt kétértelműségekkel” véli „a közvéleményt tévútra vezetni.”

A „Pesti Napló” a baloldalt a legújabb tervezetéről győzte meg, hogy az ellenzéknek „nincs érzéke a 19. század államának szükségletei iránt, s ez érzéklény codificálása a baloldal vármegyéje;” ő nem biztosítja „az állami közigazgatás” közvetítését, hanem „kockáztatja;” a bal elaboratumban „a vármegye előtt az állam s az egyén majdnem egészen eltűnik.”

Hasonlóan nyilatkozik a „Reform” is a baloldali vélemény lényegesebb és pozitív javaslatairól. Hogy — ugymond — a bizottsági tagok qualificatióját meg nem határozza, ez „nemcsak naiv, hanem ravasz is.” „A baloldali vélemény magva a „Reform” szerint „a passiv választási jog kiterjesztése a Suffrage universel határáig, melynek megalapításával a kormány tegye magát népszerűtlenné.” Tovább így folytatja: az ajánlott „jelen módozat egyszerűen olyan, mint ha annak tervezője (T. K.) példálákat akart volna megfelelni azon kérdésre: mi a lehetetlen?”

„Fölzabadiani oly áramlatot, mely nemcsakára ellenállhatatlanul a Suffrage universel alapjára sodorná az állami ügyek vezetését is, ez a baloldal egyik törekvése;” másik „a választhatóság jogát az önkormányzat körére nézve megszorítani” s ezzel felzúdíti az elmélet azon kézzelfogható ellenmondás ellen, hogy „a municipális képviselői dolgában ugyan akkora hátra lépés (történjék) a democratia útján, mint a mekkorát 1848-ban az országos képviselőre nézve tettünk előre.” A „Reform” nem állítja, hogy a baloldal felforgatást akar, de javaslata ép ennek műtétét formulázza — elméletben.

Előadtuk, hogyan vélekednek a jobboldali független, nagy lapok a baloldali kör javaslata felől. Ime ennek kedvéért kívánja Jókai a deák-párti reformerektől azt a csekélységet: vessék el saját törv.-javaslatukat egyszerűen. Kültői felfogás, egyéb semmi — az egész. Az legyen a legelső kérszörítés, hogy a képtelen és ravasz, s e fölött 1/10-ed részben negatiból álló javaslatot fogadják el a jobboldali reformerek szörbűstől, bűrbűstől — és sajátukat, mely elegendő tesz a felüls parlamentari kormány igényeinek, tárgy-körü önkormányzatot alapít, — a község önállósára s az egyéni szabadságra is kiterjed — vessék el egészben. Nagyon drága ára lenne e kérszörítésnek: ha Horn is ilyenét hagyta oda Páris — eddig hétszer is megbánta lesz azt, hogy Jókai barátjának szép szavaira hozzánk fáradozott és nálunk hiába fáradozott.

Bécs, június 5-én 1870.

A „Burschenschaft” nevezet alatt legközelebb alakult egyesület gyűlésének, valamint hasonló magukat haladó pártoknak nevező gyűlékezéseknek célja a folyamatosan levő választásokra befolyást gyakorolni.

A haladó párt programjának, melyet nagyon sok bel- és külvárosi, valamint vidéki polgár is írt alá, első része az 1860 és 1861-dik évekre vonatkozó recriminatioikat foglal magában; elmondja, hogy az 1848-diki alkotmányt a harcizaj lecsendesülte után folytatni kellett volna; második része közvetlen választások folytán alakítandó alsóházat s a mostani urak háza helyett a „Landtagok” által

választandó felsőházat és adóreformot óhajt s kifejezi, miszerint ez az egyetlen reform, mely Ausztriában a nemzetiségek kibékülését eredményezhetné.

Ezek haladó szabadelvűeknek nevezik magukat, de ezeknek szemben keletkezett egy új párt, mely azokat merev centralistáknak, magukat azonban valódi szabadelvűeknek nevezik, s minden nemzetiségnek, a mi őt joggal illeti, autonómia tekintében is meg kívánunk adni annyit, mennyit a közös kormányzat és birodalmi egység veszélyeztetése nélkül megadni lehet. Miként fogja ezen párt a kor kívánalmának telyesen megfelelő elvét a gyakorlat terére átvinni, azt a közel jövő megmutatja. Programja még nincs körvonalozva, de az eszmekorszerű, mert igazságos és szabadelvű, mert egyenlőség és méltányosság az alapja, s hívei óránkint sőt perczenkint anyira szaporodnak, miszerint a július közepétől megkezdendő új választások alkalmával a német elem ezen két hatalmas pártja élesebben fog egymással szemben állani, mint a szlávok a németekkel, s a csehnek nem számítván, mert ezek még eddig engesztelhetlenek s a passivitás terére készülnek.

Csalódások, ki azt hinné, hogy a kormány keze működik e párt háttárgyát; ez a nemzetgeniusából kinőtt valódi defecalt német gondolkodásmód; igaz, hogy megalakulása ezen pártnak a kormány pályáját megkönnyítette, de a párt független, s ha a kormány — a szerint a mint tele-torokkád vádoltatik — a szabadelvű alkotmányosság terét elhagyja megkísértené, a párt első sorban szavazna ellene.

Azon vád is, mintha a kormány az új választásoknál pressiót gyakorolni készülne, merőben alaptalan: a kormány a nemzetiségek kibékítését megkísérlette, de annak keresztülvittele a megalakuló „Reichsrath” feladata leendő; a kormány teljes passivitással nézi most a megkezdendő új választásokat, mert helyzete az új kamarákkal szemben annál kevésebb, annál tekintélyesebb leendő, mentől kevésebb érdekeltiséget tanúsított a választások lefolyása alatt.

Mint jellemző esetet meg kell említenem, miszerint Bécs, Grätz, Lincz, sőt Brünn községtanácsai is kijelentették, hogy az új választásokkal oda törekednek, hogy a „Reichsrathba” új elemek jussanak be, mert a mult „Reichsrath” többsége élehetlenség jeleit adta, midőn a nemzetiségek kibékítését eszközölő szilárd és állandó kormányt teremteni nem tudott.

Mindazon magyar és német polgártársak, kik az osztrák császár és magyar király személyi ugyanazonossága mellett a jelen dualistikus állapot fenmaradását óhajtkák, a nem éppen tövistelen pártján az osztrák miniszterium eddigi politikájával meg lehetnek elégedve; az ultramontanizmus és reactionarizmus vádját az engesztelhetlenek vagy tulbeveskedők szorják ellene; nincsenek-e nálunk is, kik Deák Ferenczet hazaárulással vádolják?

A pártok jelenlegi alakulása szerint következtetve, az új választások hevesek, de eredménytelenek nem lesznek, mely eredményt tapintatosan hasznosítva, a miniszterium erős központi kormányzat alatt a nemzetiségek kibékítését eszközölheti, természetesen úgy, ha a nyomatékossabb érdekeket s azok közt a német érdeket szemelőt téveszteti nem fogja.

K. F.

Pest, május 28. 1870.

A „Magyar Ujság” idei 82 számában meg volt említve, hogy több mezősegi falvak petitionáltoz az iránt: hogy a m. keleti vasút fővonala Kolozsvártól habár nagy kártételekkel is Gyéresnek vezetessék és Egerben (helyesebben Egerbegyben) vasúti főállomás építtessék. Nem szólanék e tárgyhöz, ha a helyi viszonyok a haza minden polgára előtt teljesen ismeretesek lennének; de így, kötelességemnek tartom azt, nehogy bárki tévútra vezetessék.

A fennebbi tudósítás és abban említett kérvény Gyéresnek, illetőleg e vonal protectorainak műve azok által lett tervelve, fogalmazva, s kiállítva, s azután szereztek reá aláírókat a szokott mód szerint.

Nem is azért szólok, mintha hinném, hogy illetékes helyen egy ily frazisokkal tele írt, tényleg azonban önmagát megerősfoló kérvény alaptalanságának kimutatása szükségeltetnék csak pár jellemvonást emelek ki. Ugy látszik a vállalkozók mérnökei a kolozsvár-gyéres kocsárdi vonalnak a kolozsvár-boós pata-torda-kocsárdi vonallal szemben érvényesíthetősére az utóbbi vonal kiépíthetlenségének érdekében felhozott technikai akadályokból mindamellett, hogy magokat mint a római pápa családhoz tartozóknak szeretnék tekintetni, nagyon kifogytak, hogy e vonal protectorai jónak láttak egyszerű petitiókkal támogatni a családhoz tartozóknak képzelt technikát.

Hanem ezzel még jobban ártottak céljuknak mint mennyire használni vélték, mert a földrajzra vetett első tekintet meggyőző mindenkit az állítás képtelenségéről t. i. hogy az egész mezőség érdekében feküdne egy vasúti főállomásnak Egerbegyben felállítása, miután a mezőségi petitionálók községek közül csak is M.-N.-Csán, M.-Szopor, M.-Bő, Alsó

és Felső Detrehegy, végre M.-Örke vannak utalva az Aranyos völgyére kijönni, de ezek sem Gyéresre, hanem Tordára; hol állandó emporiumok van, hol terményeik értékesítésére kellő concurrentia létezik, s ezen kívül minden szükségleteiket fedezni képesek, míg Gyéresen 10 tojást, vagy egy véka gabonát rendes piaci áron eladni lehetetlen; mert egy teljesen néptelen ipar, forgalom nélküli pusztaság a helység. A többi községeknek, melyekkel e petitió aláíratott, csak annyiban fekszik érdekében a vasúti állomásnak Gyéres vagy Egerbegyben felállítása, mint Czegléd vagy N.-Váradnak; mert azok rendes állomása, piacza M.-Ludas, mint a hova jelenleg is járnak, s hol legkönnyebb és rövidebb a közlekedési vonal, minth Gyéres vagy Egerbegy tőlük közbeeső nagy hegyek által van elválasztva.

Azon további állítás, mintha Gyéresről lenne a mezőségben át egy vasúttal összekötendő a mezőség Beszterczével, még nagyobb absurdum, mit a földrajz egyedül eléggé képes megcáfolni.

Ebből látható, mily erősek lehetnek a technikai okok a gyéresi vonal mellett, midőn annak protectorai ilyen petitiókkal kénytelenek a „csaladhoz tartozó” technikai alapokat támogatni.

Valjon mikor érjük meg, hogy köztügyek körül egyedül a közérdeket tekintjük irányadónak, és ezt igyekezzünk összesített erővel érvényre juttatni.

Tordai.

A buniakat ért csapás enyhítéséről.

(Sz. 22. 1870.)

Korm. bizt.

Tisztelt szerkesztőség! A t. szerkesztőségtől a n.-buni vízkárosultak közötti kiosztás végett a Küküllőmegyei igazgató főbíró útján 105 frt, viszont mult hó 25 kén hozzám intézett becses leveléhez csatolva 108 frtot és egy darab 1864-diki sorjegy ígérvényt véve, midőn ezeknek vétele iránt jelen soraim által megnyugtanni kívánom, egyúttal felkérem buzgalom kész eljárásáért a segélyeztetek nevében szíves köszönetemet fogadni.

Az erdélyi kir. biztos úr ó nagyméltóságának hozzám intézett rendeletét 2,600 frt segélypénzzel mult hó 23 kán vevén, azonnal N.-Bunra siettem és még az nap azon egyének között, kiknek a szó teljes értelmében nem volt mit enniök, az össze-gyűlt gabonát kiosztottam, és így a pillanatnyi és legelőtöbbi székségben segítő s magam tájékozva az iránt, hogy kik és a jelenlegi vagyoni állásokhoz képest minő mérvben vannak a segélyezésre bivatva, az e célra hozzám juttatott segélypénzeket mult hó 29. és 31-dik napjain kiosztottam, melyek állanak a következő küldeményekből:

1. az erdélyi kir. biztos úr	2,600 frt — kr
2. Nádasdi járás szolgabírája	
utján:	
a) fejéregyházi határon talált és megnyugott marhák bőrei áraban	69 frt 34 kr
b) Balavásár községétől segélypénz	2 frt 20 kr
c) a n.-buni falushírnő felvett büntetéspénz	15 frt — kr
d) Füleltelke községétől segélypénz	12 frt — kr
3. „M. Polgár” szerkesztősége	70 frt — kr
4. Ugyanazon szerkesztőség-től készpénzben 55 frt és 1 urbéri kötv. szelvénye 12 frt 30 kr-ról szóló	67 frt 30 kr
5. „K. Közl.” szerkesztősége	105 frt — kr
6. Ugyanazon szerkesztőség	108 frt — kr
7. A szász nádasdi falushírnő	— frt 67 kr
8. Fogaras város polgármesterétől	35 frt — kr.
Összesen	3,084 frt 51 kr,

Az összehordott használható épületeket közös vagyonnak tekintve, megbecsültem és az épületekben kárt vallottak között kiosztattam, lehetőleg pénzzel méltányosan kiegyenlítve. Ezek becsértéke 1,180 frt. Ezt megelőzőleg azon egyéneknek, kik fölesmerve épületeiket és azok iránti tulajdonosi jogukat bizonyították, nekik kiadtam.

A károsultak részére következő gabonabeli adakozások juttattak kezemb:

1. Balavásár községétől	23 véka
2. Goldsmidt Dánieltől Segesvárról	25 véka
3. Alóltól	35 véka
4. Nagy Kend községétől	19 véka
5. B. Szentkereszti Zsigmondától	10 véka
6. Szász-Nádas községétől	19 véka
7. O. Andrásfalva községétől	5 véka

Összesen 121 véka,

mely gabonaösszeg — pár véka kivételével mind töröküzbe — általam kiosztott, kivévén a legközelebb érkezett küldeményt.

Mind a pénz, mind a gabona kiosztásáról a részletes kimutatást csak később közölhetem, midőn az újabb adakozásokat is ki fogom osztani. Legalább 140 család részeltetett pénz- és gabonabeli segélyezésben 76 fittól 1 frtig.

A május 13-diki buni elemi csapást valóban borzasztónak lehet nevezni, egy szólna egy óra alatt a községnek egy részét elsodorta a vízár. Hol ezelőtt tömött állottak az épületek, most csak azok kopasz helyei láthatók, még a laktelek határai is alig felesemberhöz. A veszedelem oly

hirtelen és oly rohammal jött, hogy menekülésre idő nem vala. Az eddig ismert adatok szerint 64 ház, 77 nagyobb gazdasági épületet sodort el a víz és 165 egyén lett a vízár áldozata, kiknek halál, mintegy 30 kivételével, megtaláltattak. Nehányan a nagyobb fák ágain megmaradtak, mások a véletlennek köszönhetik életüket. A víz állása a megmaradt épületeken láthatólag 8—9 láb volt. Az okozott károk a 60,000 frtot felülmúlják, ide nem számítva a mezei terményekben vallott károkat. Az illetők feladása szerint 6 ökröt, 37 tehenet, 2 lovat, 56 borjút, 182 sertét és kecskét sodort el az ár, és ezenkívül nagy mennyiségű gabona készletet, gazdasági eszközöket és házi portékákat.

Remélve, hogy közelebb a begyűlendő újabb adakozásokból újabb segélyt nyújthatok a n. buni szerencsétleneknek, addig is azok nevükben az illető kegyes adakozóknak köszönetemet nyilvánítom.

Sz. Udvarhelyt, június 2 kán, 1870.

Daniel Gábor,
főkirálybíró és kormánybiztos.

A buni eseményről.

A „Magyar Polgár” teguapi számában valaki mentegeti a Küküllőmegyei tisztségének a buni szerencsétlenséggel szemben tanúsított menthetlen hanyagságát, mely egyszersmind a nevezett megye egyetemes igazgatási állapotát is szomorú világításban tünteti fel. A cikkező rágalmat, ócsárlást emleget. A mennyiben teguapi sz. kereszti levelünk a küküllőmegyei tisztség elmentett eljárását kellően már meg nem világította volna, közöljük a legjobb forrásból merített következő adatokat. A május 13-iki buni szerencsétlenség híre Kolozsvárra érkezvén, miután az Küküllőmegyei hatóság épen semmit sem jelentett, s az épen itt időző főispán sem tudott róla semmit, a királyi biztos azonnal táviratozott a megyébe, magának e rendkívüli eseményről biztos tudomást szerzendő, mire a tisztség részéről, névszerint, a gr. főispán helyett aláíró Moldován alispántól az a válasz érkezett május 16-án ugyancsak távirati úton, hogy: „nincs róla tudomásunk.” Ugyancsak 16-án a csendőrség útján jött be a legelső hivatalos jelentés 17-én pedig a nádas (illető) szolgabírótól, tehát ekkor sem a tisztségtől magától, vagy a távollevő főispánt helyettesítő főbb tisztviselőtől. 18-án aljegyző Kispál Sándor jelentette távirailag, hogy őt a tisztség Bunra kiküldötte, mit a tisztségnek kell vala jelentenie. Csak 20-án jelentette ezt és tett az eseményről magáról is távirati tudósítást alispán Moldován.

Azonban, míg ezek így történtek, a szerencsétlenségről vett legelső tudósításra azonnal a belügyminiszterhez táviratozott a királyi biztos, és nem késett segélyt eszközölni, adakozást kezdeni, eziránt az erdélyrezi hatóságokhoz körlevelet intézni, úgy, hogy az a közben kinevezett kormánybiztos, udvarhelyszéki főkirálybíró Daniel Gábor kezéhez 19-ig egyelőre már 2600 frt kormányi segélyt küldött, melyet a magán adakozásokon kívül nem sokára ismét 2000 frt és legközelebb királyi ö Felsége legk. kegyadományaként megint 2000 frt követelt, és így összesen már 6600 frt királyi és kormányi segélyt lőn folyósítva.

Nagy-Bun Küküllőmegyei legszélén a megyei központtól távol, azonban Udvarhelyszék törszomszédságában fekszik; a főispán a megyétől távol, az igazgató főbíró pedig beteg volt s csak május 23-án vette át a megye kormányzatát. Miután továbbá a megye székhelyéről mindkét főbb tisztviselő Boér alispán és Andrassy főjegyző épen a szerencsétlenség napján idegen megye területén hivatalos kiküldetésben működött, a mi egyébiránt épen nem vehető be mentségül, sőt ellenkezőleg megrövidítendő, miért hagyták a megye székhelyét egyszerűen mindketten egy szál fiatal aljegyzőre; miután a főispánt helyettesítő alispán Moldován sem érezte magát indíttatva személyesen sietni a szerencsétlenség színhelyére, holott már az emberbaráti kötelesség megkövetelte volna, hogy oda a főispán maga, vagy távollétében valamelyik főbb tisztviselő menjen; miután végre egy szolgabíró s egy aljegyző vala kénytelen a királyi biztossal érintkezésbe lépni, és oly rendkívüli, oly borzasztó eseményre nézve, minő a buni vála, a megyei hatóságtól még kérdeve, sürgetve sem lehetett biztos tudomást szerezni, holott a rögtön segélynyújtás és a helyszínen való tekintélyes és erőteljes intézkedés halaszthatatlan volt, minden elfoglatlan átláthatja: hogy egy alkalmas kormánybiztos kiküldetése elutasíthatatlan, és sürgős emberbaráti kötelesség volt.

Kapcsolatban a buni kormánybiztos kinevezésével egy közelebbi történet más ily kiküldetés szükségéről következőleg értesítenek: Naszód és Besztercze vidékek több falvai közt bizonyos területek tulajdoni joga felett régóta heves viszály foly. Ez ügyben egy provisorium állított fel, s ennek tiszteletben tartása mindkét félnek szigorú kötelességévé tétetett. A tavasz beálltával a királyi biztos a tilalmat megújította, s a szükséges előintézkedéseket megtette. Daczára ennek a régi viszály ismét kitört, és a Naszódhoz tartozó Földra és Besztercze vidékébe kebelezt Jád között f. hó 5-kén emberöléssel összekötött tettle-

ges összekooszezanás történt. Nem volt tehát más mód, mint a két különböző törvényhatóság területén felmerült ügyben belső szolnoki megyei főispán Torma Károly személyében sietve kormánybiztost küldeni ki, és szükség esetére katonai erőt is adni rendelkezése alá, mely egyébiránt mindkét említett törvényhatóság részéről kéretett, de a mely a vizsgálkodó két helység érdekelt előjáráságai közül egyiknek sem rendelkezett arról, miután különben is a közbiztonság érdekében hozzájuk előre megtett szigorú rendelkezéseknek, mint a következők mutattja, sikere nem volt.

Belügy.

„Ki mit tanul, halálával felelti el” e román közmondással vezeti be a „Gaz. Trans.” egy román nemzethez intézett s egyesülésre, összetartásra intő gyűlésekre felhívó cikkét. Meg van győződve arról, hogy ha a románok sem felejtették volna el a fennebbi közmondást s azt, hogy „a farkas (!) szörét változtatja ugyan, de természetét soha” igen sok csalódást kikerülhettek volna. A románoknak, egyet kell érteni, együtt kell munkálni jövőjük előkészítésében. Látjuk, ugymond, a más pártbeli, mikép szereznék érvényt ohajjuknak, akarataiknak; itt is amott is gyűlésekről, értekezletekről olvasunk; ohajtandó lenne tehát, hogy a románok se maradjanak hátra e tekintetben; s kívánjuk, hogy mi is éppen úgy élvezhessük a gyűlésezési szabadságot, mint a szerbek stb.

A Deák-párt maradt úgy mint 48-ban szervezve volt, együttesen vállaltva működtek s imé látjuk az eredményt. A baloldal így tesz mindaddig, míg célhoz ér. Vajjon csak a román nemzet nem tűzhet ki magának célát, csak ő van arra kárthatva, hogy ne haladhasson célja felé, s egy helyben maradjon örökre? Várjuk a kezdeményezést a tordai gyűlés határozatai értelmében! A magyarok mindenütt egyesülnek, s nekünk arra tért nem engednek?

A „Gaz. Trans.” ezután az ausztriai németek egyesülését tüntetvén fel, ebből azt következteti, hogy a magyar és német elem semmi egyébre sem törekszik mint arra, hogy a többi nemzetek saját lábukon meg ne állhassanak. Gyűlésezünk, egyesülünk tehát mi is. A „Gazetta” nak felelni annyi lenne, mint felra borsót bányai; s csak azok kedvéért tesszük pár sor megjegyzést, kik e reiminatiosokat olvasásra méltatták.

A szabad gyűlésezési jog, ha nem az államforma felforgatása, vagy a fennálló alkotmány elleni nyílt összeesküvést tüzte ki céljával, a magyar korona területén az alkotmány fennállása óta senkinek eltiltva nem volt; ha a „Gazetta” hajlandó a közjó érdekében, a haza boldogítására működő társulatokat, egyesületeket alakítani, ezzel csak jó utat teremt bizonyítaná.

A bevezetéstől szolgáló közmondásnak és annak, hogy a farkas-termetet változatlan, mi értelme van most, midőn a románok ép azon jogokkal élnek és ugyanazon szabadságokat gyakorolják, mint mi magyarok, azt itéljük meg a „Gazetta” józan olvasói.

Hogy melyik tért járjuk el előlünk mi, ez is oly talány, melynek megfejtésére nem igen akad alkotmányosan gondolkozó hazafi.

A „Gazetta” sorából a zavarosbani halászás vágya ri ki; az emberi gyarlóságot ismerve, töle, — míg csak teheti — másforma hangokat várni nem is lehet.

Gy.-Fejérvár, június 6-án, 1870.

Több hírlapi cikk nyilvánítja már azon közohajtást, hogy a sorhad és honvédség egyes katonái szolgálaton kívül fegyvert ne hordozzanak. Ez a közohajtás pusztán hangzott el. És imé városunkban újból adta elő magát egy oly eset, mely a békés polgárokat méltán aggodalomba ejti.

Tegnap az ugynevezett Práterben, többen boroztak és táncoltak, köztük 3 Bäden ezredbeli és egy vadász katona, mind négyen altisztek karddal oldalaikon. Egy városi hajdú hivatalból vagy a nélkül arra sétálván, a táncolókhöz betekintett, és hasonlólag a mulatságot néző közszenör mellé letlívén együtt beszélgettek; táncz végeztével a négy katona előbb ingerkedni kezdett a hajduval, végre mind négyen kardot húzván öt megrohanták; a csendör elszaladt, a hajdú pedig magát egyedül védve több kardvágással fején, a korcsmáros segítségével alig menekülhetett meg a felbőszült, de sem szóval sem tettel nem bánalmazott oláh katonák kezei közül.

Másutt, például Angliában, ha az igazság szolgálja kezével vállát érinti a kihágást elkövetőnek, légyen az polgár vagy katona, a törvény és hatóság nevében mindig engedelmességre talál; itt az igazság szolgáját összevagdalták a rakoncátlanok katonák, mert Kuhn miniszternek úgy tetszik, hogy katonái a békés polgárokon, a hatóság örén próbálják meg kardjuk élet. A csendör pedig, kinek kötelessége lett volna a városi hajdú védelmezni a korcsmában a dühöngő katonák ellen, akkor távozik el, midőn közbe kell vala lépnie. Méltán aggodalmat okozó tények az ilyenek városunkban, hol vár lévén, és honvéd zászlóalj állomásozván, a város minden utcáin katonákba tüközünk, éjfélt

tájt úgy mint nappal, ezek oselédeinket kicsapongásokra vezeték, s ez okból itt, hol nyüzsg a kéjbölgyek serege, mégis eselédet nem kaphatni, vagy olyat, ki drága bér mellett valódi zsarnoka asszonyának. És ki tehet erről? Rendőrfőnökünk, úgy alkapitányunk távol vannak; az egész rendőri hivatal egy írrok gondozza, városi főnökünket illetné, hogy egy ily nevezetes pontra helyettesítésről gondoskodjék.

Fejérvár városa a vasut és ez általi kifejlett nagyobb közlekedés folytán tele van mindenféle kóbor emberekkel; annál nagyobb baj tehát a polgárságra nézve, ha katonai kicsapongásoknak is ki vagyunk téve. Elégé sajnós, hogy így van. Ideje lenne a sok panaszt érelyesen orvosolni.

Igaz Károly.

Vajda-Hunyad mellett felállítandó vasgyártelep.

A hivatalos lap a magyar vasiparra vonatkozólag egy emlékiratot közöl, mely az egyes vállalkozókhoz és pénzintézetekhez nem rég megküldött. Több pontjai következők:

A magyar korona területén nagyszerű vasipar kifejlesztésére legalkalmasabb Vajda-Hunyad vidéke, hol a jó közlekedési eszközök sem hiányzanak, s csak még 2 mérföldnyi hosszú vasutat kell építeni a kőszéntelepeknek a leendő vasgyárral összekötése végett Piskitől V.-Hunyadig, melynek térségén a vasgyár felállítandó lenne.

Pontosan ki van számítva, hogy a V.-Hunyad közelében fekvő Gyalár helysége szomszédságában elvonuló hegy 2,250 millió mázsa vasércet tartalmaz, s így évenként 1 millió mázsa termelés mellett is 750 évre nyújt elegendő vasat.

Olcsó és alkalmas tüzelő anyag szintén rendelkezésre áll a vállalatnak. Csak a dévai és hunyadi kincstári erdőségekből, ide nem számítva a magánosokét, évenként 4 millió köbláb faszén állítható elő, mely 400,000 mázsa vas termelésének felel meg.

Nagyobb mérvű tüzelő anyagot szolgáltat a zsily völgyi kőszén s az abból készített coax. A Zsily völgyön a kincstár számára biztosított terület alatt 18,000 millió mázsa kőszén vár kiaknázásra. Már is 5—6 ezer mázsát lehet ott termelni, míg jövő évben már 10—12 ezerre fokozható. Még a múlt évben megkezdett egy bányatelep építése, mely 800, 900 munkásnak nyújt lakást. A kincstári birtok többi részei közt előbb a keleti fog termeltetni, s naponként ott is előállíthatni 10,000 mázsa kőszént, melynek mázsája a gyár számára 28 krba, a coax pedig körülbelül 50 krba kerül.

Az ügylet pénzügyi kilitásait illetőleg évenkénti 1.280,000 mázsa nyersvas termeléssel 5.540,000 frt befektetés, s 2.234,400 frt évi üzleti nyereség van kiszámítva.

A kincstár, mint elől említve van, felhívta a vállalkozókat, f. évi jul. 16 ikát tűzvéni ki az ajánlatok benyújtásának határidejét.

Az 1870-iki népszámlálás eredménye.

A magy. földm. ipar és keresk. miniszter ő Felsége elé terjeszté már a népszámlálás előleges eredményét. Ezen jelentés szerint a magyar korona területén összesen 15,429,238 lélek találatott, mely számból esik:

Magyarországra	5,515,743 férfi,	5,593,449 nő.
Erdélyre	1,065,210 „	1,043,897 „
Horvát Tótorgra	511,467 „	504,439 „
A határvidékre	604,527 „	590,506 „

Az utolsó népszámlálás (1857) óta a szaporodás 1,660,725 lélek. A legnagyobb szaporodást a testvér fővárosok tüntetik fel. Pest szaporodása ugyanis 1857 óta 70 ezer lelken feljül van. Ma a magyar testvérfővárosok lakossága megközelíti a 300 ezeret (279,413)

A városok száma Magyarországon 48, Erdélyben 23, Horvát Tótországon 9, összesen 80.

A jelentésből látjuk azt is, hogy csupán Magyarországon és Erdélyben 151 népszámláló bizottság működött, 155 elnök alatt, 3,500 bizottsági taggal, s 18,000 számláló csoportban ugyanannyi ügynök gyűjtötte az adatokat, ide nem számítva a fővárosokat.

UJDONSÁGOK.

(—) Ő Felsége a közmunka- és közlekedésiügyi magyar miniszter előterjesztésére Hollán Ernőt, a mondott miniszterium államtitkárát, saját kérélmé folytán ezen állásától fölmentette, s buzgó és jeles szolgálataitért a Lipót-rend közép keresztjével díszíté fel.

(—) A gr. Batthyány Lajos porai tetemei áthelyezése napja, e hó 9-ik városunknak is ünnep volt. Minden középületen fekete lobogó lengett és délben felekezet nélkül minden egyház harangjai megkondultak. Följegyzésre méltó, hogy e hazánk nagy márttyárjának szentelt ünnepnapon a nyilvános mulató helyek zajtalanok voltak.

(—) Felsőzázados ünnep. 1871 márczius 12-ike nevezetes nap az összes magyar színészetre nézve. E napon lesz ötven éve, hogy az első magyar nemzeti színház t. i. a kolozsvári (1821 márcz 12-kén) megnyílt, „Zrínyi Miklós” előadá-

sával. Hangnalyozta a prologot mondó P. Horváth Dániel, hogy: „a színháték honyi nyelven állandóul még nem folytattatható, mert nem volt t u lajd on háza;” miután az itteni az első állandó épület, mely a magyar színművészetnek emeltetett. (A pesti nemzeti színház, mint tudva van, csak 1837-ben, következőleg 16 évvel később jött létre.) Ohajtandó volna, hogy ezen korszakot alkotó nap minél fényesebben megünnepelessék és hogy ez alkalommal a magyar színészet még élő mindazon jelesei is közreműködjenek, kik a kolozsvári nemzeti színháznak valaha tagjai voltak. De még ki-váratosabb volna az: hogy mielőtt az ötvenedik év beteljen, szabaduljon ki végre valahára e küzint-zetünk a tengés emésztő tömkelegéből s érje el az egyedül élető biztos állandóságot, melyre azt a néhai erdélyi törvényhozás gondoskodása elejétől fogva szánta volt, s a mely nélkül sehogy sem felelhet meg a közművelődés azon magasasztos feladatának, melyre itt átalán hivatva van.

(—) Az oktatásiügyi miniszter Brassai Samul bizta meg, hogy számtani könyvet szerkesszen elemi tanodák számára. A választás nem szorul dícséretre. („M. P.”)

(—) Szinte nyaka szakadt egy részeg embernek, ki a napokban az indóház közelében úgy fekkdt a sínekre, hogy ha egy ember észre nem veszi, a nagy teherhordó szekér kereké épen nyakát metszi le.

(—) Semmi alapja sincs azon híreknek, melyet a „M. Polgár” után lapunk is közölt, hogy Imreh Sándor m. vásárhelyi nyomdász ottan szépirodalmi lapot adna ki. Irja egyik levelezőnk.

— Hymen. Igen szép menyegzőnek valánk tanui pünköszt másodnapján. Csávási Gyula ügyvéd mondta el a hitet a szép és kedves Dé zsi Ilka kisasszonynyal.

(—) A kereskedő ifjuság f. hó 16 kára kitűzött májálisa, a katonai zene távolléte miatt — 26-kára napoltatott el. Ha az idő nem kedvezne, 29-kén fog megtartatni.

(—) Következő borzasztó eseményről tudósítanak bennünket. A mult hó elején Gyergyóban fekvő Belbő községben Sz. Juon, oda való lakos éjtélelőtt kevéssel udvarán kutyagatást hallva, ki-ment, hogy szétnézzen, azonban a pitvar közelében gaz rablók vártak reá, úgy fejbe ütötték, hogy tőstént elalált. Ezután a lakházba rohantak, hova a fejbeltűtt Sz. et is bevonszolták és ennek nejét, gyermekeit összekötve, kényszerítették őket, hogy minden pénzüket adják elő. És, hogy a kényszernek annál nagyobb eredménye legyen, csipőfogóval, és árral kinyiták a megtámadott családot, sőt még arra is rávetemedtek, hogy izzó szénét tettek meztelen hasukra. Így, mintegy 2—3 száz forint értő rabolván, elillantak. Jól elmentek, mert még eddigél nem lehetett nyomukba akadni, jól-lehet, az illető helyen érelyesen működnek abban. Erős gyanu van arra, hogy a gazemberek moldovai alattvalók voltak.

(—) B.-Szolnokmegyéből írják nekünk, hogy Búza mező községe közelebről ellentállott az oda kiszállott urbéri törvényezők tagjainak, kik erdő és legelő elkülönítésben fáradoztak. Még tetlegességre is vetemedtek, hanem annak meg is adták az árát, mert sokan hűvőre kerültek.

(—) A keleti marhavész, folyó évi május hó második felében beérkezett hivatalos jelentések szerint, Erdélyben még hunyadmegyei Felső-Szállaspatak községben uralgott, hol az 1028 darab szarvasmarha létszámból 27 udvarban a vész kiittésé-től kezdve 104 darab betegedett meg; ezekből 51 meggyógyult, 52 elhunlt és 1 beteg lebunkoztatott. Azonkívül az ország több részéből érkeztek marhavészt gyanított jelentések; a bejelentett esetek azonban megvizsgáltatván, marhavész jelenléte nem constatáltott.

(—) Toroczkról egy ifju asztalos a közelebb mult pünköszi ünnepen velocipeddel, melyet ő készített, utazott el a székelyföldre Homoród-Almásra, anyjával együtt tlvén rajta. Hir jött, hogy Maros-Vásárhelyt a nép bámulata közt robogtak át a városon. Egy toroczkrói jó ismerős emberünk írja e rövid tudósítást, méltó, hogy tovább folytassa azt, a merész ifju asztalos szerencsésen megteendett útjáról.

(—) A pesti egyetemen a szanszkritt nyelvnek is tanszéket fognak nyitni.

(—) „Zsidó Mária” híres búcsujáró hely a Bácskában. Az ottani búcsujárók között az a hir van elterjedve, hogy közelebről hat eleven zsidót fogtak meggyűzni Pesten, a ki pedig e szép látvány megtekintése végett oda rándul, 2 frt napi-díjat s ezen felül ingyen napi kosztot kap. Azt beszélik továbbá, hogy ezek a zsidók sok keresztényt öltek le, s épen ilyen tettől kapták rajta őket. Egy tábornok neje eltűnt a kávéházból. Férje nyomozni kezdé, hova ment? Végre megtalálta a zsidók lakában egy titkos helyen, de halva volt a szép asszony.

(—) Beküldetett az angol-osztrák bank üzleti jelentése az 1869 dik évről, az 1870. május 31-én tartott közgyűlés elébe terjesztve. E szerint a bank a ctívái: a Tárzában: 10.394,258 frt 72 kr. A Pénztárban: 5.871,854 forint 46 kr. Előlegezések: 14.502,366 frt 79 kr. Értékekben: 8.403,535 frt 94 kr. Lettár: 254,159 frt 91 kr. Hitelezések: 46 millió 215,504 frt 88 kr. Mindössze: 85.644,680 frt 70 kr. o. é. Passívái: Részvényitőke, befize-

tés és ezttel agio: 14.490,000 forint. Tartaléktőke: 1.037,865 frt 17 kr. Elfogadványok és utalványok a forgalomban: 6.226,724 frt 5 kr. Bankjegyek forgalomban: 3.824,800 frt. Hátralévő osztalékok: 23,726 frt 23 kr. Hitelezések: 52.845,950 frt 89 kr. Nyeremény a Saldo szerint: 7.192,614 frt 36 kr. o. é. Mindössze: 85.641,680 frt 70 kr. o. ért. A bank fizetett adóba: 958,023 frt 27 krt; a kezelesre kiadott: 349,627 frt 14 krt; — provisiókban bevett: 6.186,177 frt 91 krt o. ért. Váltó volt a tárezában: 10.394,258 frt 72 kr. o. ért. A Pénztárban készpénzben és értékgjegyekben: 5.871,854 frt 46 kr o. ért. Ktton lévő tartozásaitettek: 46.215,504 frt 88 kr o. é. A forgalmi főkimutatás szerint: előlegezett állam- és iparvállalati papirokra: 301.101,091 frt 69 krt. Váltókra Bécsben és a tartományokban: 129.165,745 frt 61 krt; külföldi váltókra: 225.687,868 frt 34 krt; 53,866 pénztárutalványra: 62.830,600 frt — kr; giratizletre: 25.677,597 frt 77 krt; bizomá-nyi üzletben: 1.075,112,217 frt 50 krt; a bankra szóló utalványok összege: 57.947,217 frt 50 kr. o. ért.; összes pénztárforgalom: 1233 millió 485,510 frt 76 kr o. é., körülbelül 314 millióval több, mint volt 1868 ban.

Színház, művészet. A Felekypár e hó 27-én fog Kolozsvára érkezni. Milió román színigazgató Oláhországból, ki jelenben Brassóban tart előadásokat és 17 en Szebenbe váratik, hirszerint városunkat is meglátogatni szándékszik társulatával.

(Ü. M.) Házi zenekörünk a m. kedden tartá meg szokott havi előadását rendes helyiségében. Bármily tartalmas és műlvezetet ígérő volt a program, a közönség mégis oly gyér számmal jelent meg, hogy ha saját magunktól nem röstelle-nők, kiirnök a hallgatók számát, mintegy a közönség részvétlenségének sajnós hévmérőjét. Valóban megfoghatatlan, hogy különben zenekedvelő közönségünk vagy semmit, vagy igen is keveset tesz a magasabb zenészet meghonosítására városunkban. Pedig ez előadás is meggyőzhetett minket arról, hogy ez egylet, mely társas köreink zeneművelő részeiből alakult, több pártolásra volna érdemes. A műsorozatot Beethoven hatalmas C dur Quintetje nyitá meg, melyet a kör néhány tagja előmérésre méltó buzgalommal és sikerrel adott elő; valamint Mozárt 6-dik quartetjében is élvezetet nyújtottak, habár néhol a szükséges próbák hiányában érezhetőleg nélkülöztek a finomabb játszáságot és az összeolvadó egyseget. Különb mint tapasztaltuk, a kör jó zeneőrökkel rendelkezik. E két darab között hölgykoszorunk két kedves alakjában győnyörködénk, kik mint működő tagok először léptek a nyilvánosság elé. Mikó Tilda k. a. ugyanis egy olasz dalt énekelt fuvala és zongora kíséret mellett. Hangja erős s valamint a szenvedély, ugy az átmenetek finom árnyalatainak kifejezésére alkalmas. Todorfi Marika k. a. zangorajátékában sok technikai könnyedséget tanusított. Futamai tiszták, hangtème finom, átáljában kellő hévvel játszik. Mindezekre a kis számú közönség nem is késett elismerését és buzdító tapsaival azon ohajtását kifejezni: vajha minél több alkalommal üdvözölhetné a kisasszonyokat ez emelvényen, kiknek zenészeti jövőjükhez méltán csatló szép reményeket. E közohajtásban mi is osztozunk, s csak azt tesszük még hozzá, vajha a közönség részéről is több pártolásban és figyelemben részesülne ez egylet, mert a fejlődteheségeknak csak ez által volna alkalmuk a további kifejlésre, előhaladásra, s miután csak a közsrszvt buzdit kintartásra, s tartja ezt folyton ében, e kör is csak a közönség ernyedellen támogatása mellett felelhet meg feladatának, s teremthet városunkban élénkebb zenészeti életet is.

KÜLFÖLD.

Páris, jun. 7. Tegnap a fontainebleani erdőben roppant égés volt, melynek folytán 200 hectar erdő égett el.

Genf, jun. 7. Az előkelőbb munkások ma estére népgyűlekezetet hívtak egybe, hogy a műhelyek mestereinek elhatározására egy elatans manifestatióval válaszoljanak. Holnapra komoly eseményektől tartanak.

Flórencz, jun. 7. A Livornóban elfogotaknál a hatóságok a fölkelésre vonatkozó tervet és Mazonitól eredő leveleket találtak.

Sándor csár e hó 2-án fogadta Vilmos porosz király látogatását Emsben. A fejedelmek találkozásának rendkívüli fontosságot s nagy hordertő tulajdonítanak, habár a porosz hivatalos lapok — s ez igen természetes — az eseménytől minden politikai fontosságot megtagadnak.

Egy párisi magány stúrőny azt mondja, hogy a francia kormánykörökben ama nézet van elfogadva, miszerint az emsi, valamint az előbbi berlini értekezletek főtárgya Ausztriának lengyel politikája volt. Ez annál valószínűbb, mert Oroszország már régtől fogva nagy féltékenységgel kíséri a bécsi kormány és lengyelek között fejlődött barátságosabb viszonyt.

Flórenczből írják a „N. fr. Pr.” nek: Oloszország most valóban különös látványt nyújt. Elfogatások Gennában, Bolognában, Sienában, Livornóban, s valamennyi helyőrség kifárasztva, zak-

